

Міністерство освіти і науки України

**Державний вищий навчальний заклад
«Херсонський державний
аграрний університет»**

Біолого-технологічний факультет

НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВІСНИК

ВИПУСК – 13

**ЗБІРНИК ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ,
СТАТТЕЙ, ДОПОВІДЕЙ І ТЕЗ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ
КОНФЕРЕНЦІЙ ВИКЛАДАЧІВ, АСПІРАНТІВ,
МАГІСТРІВ, СТУДЕНТІВ**

Херсон - 2020

Видається за рішенням вченої ради
ДВНЗ «ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
протокол № 1 від «26» серпня 2020 р.

Рекомендовано до друку вченою радою
біолого-технологічного факультету
(протокол №2 від «23» вересня 2020 р.)

Редакційна колегія:

Балабанова І.О. – к.с.-г.н., доцент, декан БТФ (головний редактор)

Пелих Н.Л. - к.с.-г.н., доцент, завідувач кафедри генетики та розведення тварин ім. В.П.Коваленка

Пелих В.Г. – д.с.г.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України, член-кореспондент НААН України, завідувач кафедри технології переробки та зберігання с.г. продукції

Ведмеденко О.В. – к.с.-г.н., доцент, завідувач кафедри технології виробництва продукції тваринництва

Новікова Н.В. - к.с.-г.н., доцент, в. о. завідувача кафедри інженерії харчового виробництва

Папакіна Н.С. - к.с.-г.н., доцент кафедри генетики та розведення тварин ім. В.П.Коваленка

Адреса редколегії: м. Херсон, вул. Стрітенська, 23
ДВНЗ “Херсонський державний аграрний університет”
Біолого-технологічний факультет
Головний корпус, аудиторії 35, 30,90,111

Науково- інформаційний вісник біолого- технологічного факультету.
Вип. 13. – Херсон: ХДАУ, - 2020. - 520 с.

© *Біолого-технологічний факультет ХДАУ, 2020 р.*

УДК 636.2.034

ЗВ'ЯЗОК ЛІНІЙНОЇ ОЦІНКИ КОРІВ З МОЛОЧНОЮ ПРОДУКТИВНІСТЮ

Ведмеденко О.В. – к.с.-г.н., доцент,

Алімова Д.С. – здобувач вищої освіти, магістр ТВППТ

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

У молочному скотарстві вся система селекційно-племінної роботи базується на принципах управління на перспективу і загально визначених світових системах обліку й оцінки тварин. Однією з ланок у такій системі є оцінка корів за екстер'єрно-конституціональними особливостями [1]. Практичний досвід і результати наукових досліджень вказують, що тварини з кращими екстер'єрними якостями, як правило, характеризуються високою молочною продуктивністю, доброю відтворною здатністю та продуктивним довголіттям [2]. Лінійна оцінка типу тілобудови – це метод, який дозволяє оцінювати екстер'єрні особливості тварин на основі описування певної частини тіла тварини за допомогою числової шкали, яка показує результат оцінки від одної біологічної протилежності до іншої [3]. Кожна частина тіла тварин оцінюється незалежно від іншої за 9-ти бальною шкалою, що дає можливість максимально точно ранжувати тварин по типу тілобудови і сприяє прискоренню генетичного прогресу за продуктивністю [4]. Глибина тулуба вказує на розвиток органів травлення та внутрішніх органів. Дуже важливим показником оцінки екстер'єру вважається ширина заду, оскільки широкий зад забезпечує площу для прикріплення вим'я і відповідно впливає на величину родових шляхів. Оцінюють ширину заду за відстанню між виступами сідничних горбів. На відтворну здатність корів впливає показник нахилу заду, який оцінюється збоку за умовно проведеною лінією на рівні верхніх точок маклака та сідничного горба. Не менш важливим показником оцінки тварин який впливає на міцність

кінцівок є вид задніх кінцівок збоку, він визначається кутом згину задніх кінцівок в області скакального суглобу. Оптимальним вважається середній кут згину. Розташування дійок відносно кожної долі вимені є одним з важливих технологічних показників для машинного доїння, дуже зближені, або навпаки, віддалені одна від одної дійки ускладнюють процес доїння, тому даний показник дуже важливий у селекційному процесі.

Важливим показником лінійної оцінки корів є оцінка молочної залози, першочергово звертають увагу на прикріплення передньої частини вимені до черевної стінки. Довжина дійок, теж вважається технологічним показником, який також впливає швидкість та якість доїння. На дуже коротких дійках часто не фіксуються стакани доїльних установок, вони злітають, брудняться і в результаті затримується процес доїння. Занадто довгі дійки часто травмуються підчас процесу доїння корів [5].

Лінійна оцінка екстер'єру останні роки в Україні набуває все більшого поширення. Вона має певні переваги порівняно із взяттям промірів, відрізняючись доступністю, простотою, завдяки візуальній оцінці статей, можливістю оцінки таких ознак, які складно виміряти. Оцінка корів за екстер'єром, у тому числі і за методикою лінійної класифікації, зумовлена насамперед існуванням співвідносної мінливості між лінійними ознаками та молочною продуктивністю [6]. Наявність позитивного зв'язку між цими важливими господарсько-корисними показниками дозволяє селекціонерам вести непряму селекцію корів за екстер'єром. Крім того, завдяки існуванню достатнього рівня успадкованості лінійних ознак, ефективність добору за ними істотно зростає. Так, Черняк Н.Г., Гончарук О.П. [7] встановили, що використання методики лінійної класифікації корів молочної худоби дозволяє об'єктивно оцінювати бугаїв-плідників за екстер'єрним типом їхніх дочок та виявляти серед них поліпшувачів типу. Встановлена у корів-первісток

підконтрольного стада достовірна позитивна кореляція між груповими ознаками і за більшістю описових ознак лінійної класифікації та рівнем довічного надою переконливо свідчить про ефективність селекції тварин за екстер'єрним типом, яка опосередковано буде впливати на збільшення їхньої молочної продуктивності.

Польовим Л.В., Пікулою О.А., Андрусак Н.О. [8] доведено, що використання лінійної оцінки корів-первісток української чорнорябої молочної породи за типом екстер'єру (об'єм тулуба, обмускуленість тулуба, оцінки кінцівок, вим'я та визначення молочної продуктивності за першу лактацію), за рівнем бальної оцінки дозволяє вести добір тварин з кращою молочною продуктивністю. Найвищу продуктивність отримано від корів-первісток з оцінкою типу будови тіла 7 – 9 балів.

За даними кореляційного аналізу досліджень Адміна О.Є., Адміної Н.Г. [9] встановлено, що більший надій за лактацію було отримано від високорослих, більш вгодованих корів з широкою грудною клітиною та глибоким тулубом. Однак цей зв'язок був не сильним, а при прив'язному утриманні й невіргодним. Загальновідомо, що розвиток та величину тварини характеризує її ріст. За умов безприв'язного утримання корови малого росту (1-2 бали) мали надій за 305 днів лактації на 1100 - 1600 кг менше ніж корови більшого росту. Групи корів з оцінкою росту в 3 бали та вище вірогідних відмінностей за продуктивністю не мали.

Отже, переваги лінійної оцінки полягають в індивідуальному оцінюванні ознаки, біологічному ранжируванні, визначеності відмінностей у середині ознаки, реєстрації не бажаності, а ступеня вираженості статі. Вимоги міжнародного стандарту ICAR до статей екстер'єру передбачають лінійний вимір у біологічному значенні, окреме оцінювання (незалежно від інших), достатній рівень успадкованості, пряму і опосередковану економічну цінність (співвідносно з цілями породного розведення), можливість вимірювання тим чи іншим способом (натомість

бальної оцінки), достатню мінливість у межах популяції, описування унікальної статі корови (що не описується комбінуванням з іншими лінійними ознаками) [5].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бащенко М., Хмельничий Л. Актуальність проблеми оцінки молочної худоби за екстер'єрним типом. Тваринництво України. 2002. № 8. С.17–18.
2. Буркат В.П., Полупан Ю.П., Йовенко І.В. Лінійна оцінка корів за типом. К.: Аграрна наука, 2004. 88 с.
3. Хмельничий Л. М., Шкурат А.О. Популяційно-генетичні параметри лінійних ознак екстер'єру корів оцінених за методикою лінійної класифікації. Науковий вісник «Асканія-Нова». 2012. Вип. 5 (2). С. 166–175.
4. Кочук-Ященко О.А. Результати лінійної оцінки екстер'єру та молочної продуктивності корів-первісток української червоно-рябої молочної породи різних генотипів. Вісник Житомирського нац. агроекол. ун-ту. 2015. № 2 (52), т. 3. С. 113–121.
5. Бабенко О.І., Клопенко Н.І. Лінійна оцінка тілобудови корів різної селекції. Аграрна освіта та наука: досягнення, роль, фактори росту. Сучасний розвиток ветеринарної медицини та технологій тваринництва. Інноваційні технології в харчових технологіях: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Біла церква: БНАУ, 2018. С. 45 – 47.
6. Ладика В.І., Л.М. Хмельничий, Буркат В.П., Рубан С.Ю. Реєстрація ICAR: довідник / підгот. до друку : М-во аграр. політики України, УАА; Суми: Сум. нац. аграр. ун-т, 2010. 457 с.
7. Черняк Н.Г., Гончарук О.П. Зв'язок екстер'єру з тривалістю та ефективністю довічного використання корів. Розведення і генетика тварин. 2018. Вип. 55. С.143-148.

8. Польовий Л.В., Пікула О.А., Андрусак Н.О. Залежність надою молока від оцінки типу будови тіла корів-первісток української чорно-рябої молочної породи. Збірник наукових праць ВНАУ. Сучасні проблеми селекції, розведення та гігієни тварин. № 5 (45). 2010. С.87-89.
9. Адмін О.Є., Адміна Н.Г. Зв'язок лінійної оцінки екстер'єру з молочною продуктивністю корів при різних способах утримання. Збірник наукових праць ВНАУ. Сучасні проблеми селекції, розведення та гігієни тварин. № 4 (62). 2012. С.71-78.
10. Хмельничий Л. М. Методологічний аспект лінійної класифікації корів молочних порід за екстер'єрним типом. Тваринництво України. 2008. №3. С. 12-14.

УДК 636.1.082(477.7)

**ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ПОРІД ДЛЯ ПОЛІПШЕННЯ КОНЕЙ
РОБОЧО-КОРИСТУВАЛЬНОГО НАПРЯМКУ В УМОВАХ ПІВДНЯ
УКРАЇНИ**

Вовченко Б. О.,- д. с. – г. н., професор

Кравченко О. В. – здобувач вищої освіти, магістр ТВППТ

Соболь О. М.,- к. с. – г. н., доцент,

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Україна має виключно сприятливі для розвитку конярства умови. За характером використання коней в Україні склалося декілька напрямків розвитку галузі: робочо-користувальне, яке займає перше місце за чисельністю поголів'я; племінне, спортивне, продуктивне, прикладне [1]. Незважаючи на стереотипи про неефективність застосування коней в сільському господарстві, що склалися протягом останніх десятиріч, воно і зараз актуально: - для вирішення багатьох господарських завдань використовувати коня доцільніше, ніж техніку. Транспортне використання